

ДА СЕ БИДЕ УЧИТЕЛ! **Снежана Јованова – Митковска ¹**

**¹ Факултет за образовни науки,
Универзитет „Гоце Делчев“ - Штип**

Да се биде учител, наставник, воспитувач, професор е најблагородната, најубавата но и воедно многу одговорна професија која подразбира посветување и одрекување. Посветување не само кон младата личност, но и кон секој оној кому се потребни знаења, вештини, секому кај кој постои желба, мотивација, интерес да влезе во светот на новите сознанија. Одрекнување од своето време, времето за себе и најблиските за да се посвети на иднината, на децата и учениците.

За професијата учител (наставник, професор, воспитувач) напишани, искажани се безброј убави зборови, мисли. Моето излагање ќе го започнам со еден убав текст, текст кој плени, кој го окупира вниманието на читателот, од Џон Слотер „Јас сум учител“.

ЈАС СУМ УЧИТЕЛ (ЏОН СЛОТЕР)

Јас сум Сократ кој ги поттикнува младите Атињани да дојдат до нови идеи на поставените прашања.

Јас сум Ен Саливан кој ги поставува тајните на универзумот во испружената рака на Хелен Келер.

Јас сум Езоп и Ханс Кристијан Андерсен кој открива вистини низ безброј приказни,

Јас сум Марва Колинс која се бори секое дете да има право на образование.

Јас сум Мери Меклауд Бетјун која гради големи колеџи за мојот народ користејќи гајби од портокали како клупи.

Јас сум Бел Кауфман кој се бори да се искачи по скалилата кои водат надолу

Имиња кои се занимавале со мојата професија звонат како хор на познатите по својата хуманост: Букер Т. Вашингтон, Буда, Конфучије, Ралф Валдо Емерсон, Лео Бускаглија, Мојсије и Исус.

Јас сум од оние чии имиња и ликови одамна се заборавени, или чии личности и учење засекогаш ќе се паметат низ успехот на нивните ученици.

Плакав од радост на венчавката на поранешните ученици, се смеев од срце кога им се раѓаа деца и стоев со наведната глава од болка и збунетост пред прерано ископаните гробови за сеуште младите тела

Во текот на денот од мене се очекува да бидам глумец, другар, медицинска сестра и лекар, тренер, пронаоѓач на изгубени предмети, позајмувач на средства, таксист, психолог, замена за родител, продавач, политичар и чувар на вербата

И покрај мапите, картите, формулите, приказните и книгите, јас навистина немам што да ги поучувам моите ученици затоа што тие мораат сами да учат, а јас знам дека е голема маката да се сознае кој сте.

Јас сум парадокс. Говорам најгласно кога највнимателно слушам. Мојот најголем дар е во тоа што сум подготвен да со полна почит учам од своите ученици.

Материјалното богатство не е мојата цел, но по цел ден наоѓам богатство во барањето на нови можности моите ученици да го искористат својот талент во постојано откривање на оние таленти кои понекогаш се закопани во оние кои себе си се потценуваат

Јас сум најсреќен од сите кои работат.

Материјалното богатство не е мојата цел, но по цел ден наоѓам богатство во барањето. На докторот му е дозволено да во еден волшебен момент донесе

живот на свет. Мене ми е дозволено да гледам како тој живот секојдневно повторно се раѓа со нови идеи и пријателства.

Ако внимателно се гради, архитектот знае дека неговата градба може да трае со векови.

Учителот знае дека она што ќе го гради со љубов и вистина, ќе остане засекогаш.

Јас сум борец, секојдневно водам битка со притисок на врсниците, негативните појави, стравот, конформизмот, предрасудите, незнаењето и апатијата. Меѓутоа имам и големи помагачи: интелигенцијата, љубопитноста, поддршката на родителите, индивидуалноста, креативноста, вербата, љубовта и смеата, кои се заедно со мене и жестоко ме подржуваат.

А Вам, на родителите треба да Ви се заблагодарам за овој прекрасен живот кој имам среќа да го живеам. Вие ми укажавте голем чест доверувајќи ми го најголемиот придонес кон вечноста, Вашите деца

И затоа имам богато минато. Сегашноста ми е предизвик, авантуристичка и забавна, затоа што ми овозможува својот живот да го посветам на иднината

Јас сум учител, и секојдневно му заблагодарам на Бога..

Овој текст од Џон Слотер, верувам дека кај секој од нас го поттикна прашањето **Зошто да се биде учител?** Кои се причините, мотивите за изборот на оваа благородна, хумана професија. Дали се тоа: времетраењето на работата, одморот, љубовта кон учениците, продолжувањето на семејната традиција... или пак причините се некаде длабоко во нас, само нам познати.

Ова прашање им го поставивме и на нашите студенти, посебно последниве години кога бројот на студенти кои се запишуваат на нашите факултети за едукација на наставен кадар согласно креираната образовна политика е многу мал, но сепак интересот, желбата за избор на оваа професија и понатаму постои, веруваме и ќе продолжи да постои.

Најчестите одговори се:

- Сакам уште од мала да бидам учителка, наставничка, како мојата, најдобра, најубава наставничка;

- Премногу ги сакам децата;

- Да бидам и јас учителка ко мама, дедо, тато;

- Ја сакам оваа хумана професија

- Сметам дека да се едуцираат најмладите е нешто најхумано, највредно

-

Интересна беше изјавата на една сега веќе дипломирана студентка Што понатаму, продолжување на образованието на овој или друг факултет, вработување ...??? Одговорот краток, отсечен, јасен, едноставен: „Јас сакам да бидам учителка. И повторно да треба да се запишам на факултет, повторно би го избрала истиот. Едноставно, сакам да бидам учителка. Така се гледам и сега и во иднина.

Се надеваме дека вакви изјави би добиле и од сегашните и идните генерации на студенти, сите оние кои ј избрале оваа професија, сите оние кои со љубов, со жар ќе влезат во светот на детето, ученикот и ќе бидат градители на неговата иднина, иднината на нашето општество. Верувам во тоа!

Но, зошто навистина да се одбере оваа професија, зошто да се биде учител?

- Затоа што тоа е благородна професија која го воздигнува човекот на еден висок пиедестал во личност со високи морални, емоционални и интелектуални квалитети

- Затоа што љубовта кон детето, човекот е онаа која го води светот напред;

- Затоа што учителот е нераскинливата нитка помеѓу генерациите; (многу генерации поминуваат во текот на неговиот работен век),

- Затоа што ја имаш можноста за влијание врз развојот, едукацијата, воспитувањето на младите генерации

- Затоа што си столбот во градењето на младата личност
- Затоа што имаш можност за придонес во развојот на својата заедница
- Затоа што учителот е и учител и воспитувач и родител и уметник и креатор на личности и ентузијаст
 - Затоа што имаш можност да бидеш партнер на детето, на ученикот, партнер во едно подолго патување наречено живот
 - Затоа што имаш верба во себе, во сопствените способности
 - Затоа што поседуваш сенс за почит кон себе, почит кон помалиот од Тебе, почит кон повозрасниот, почит кон човекот и на тоа чувство ги учиш и своите ученици
 - Затоа што имаш доблест, љубов, разбирање, упорност, волја, трпение
 - Затоа што веруваш во можностите, потенцијалите кои ги поседува секое дете и ќе се бориш да нивните соништа бидат реалност, нивните надежи исполнети; им овозможи да станат реални нивните соништа и надежи
 - Затоа што имаш можност да влијаеш на довербата и самодовербата кај ученикот како водилка на патот кон неговиот успех во животот
 - Затоа што си едуциран, поседуваш стручни познавања од наставната област, предметот, методите на настава, различните методолошки пристапи
 - Затоа што можеш да поучуваш и да учиш поучувајќи
 - Затоа што имаш можности да ги иницираш кај себе сопствените латентни креативни потенцијали и да создадеш креативна средина за учење и развој
 - Затоа што имаш можност за мотивирање, поттикнување на интересот кај детето, ученикот за успешно учење, но не само можност, но и предизвик за успех
 - Затоа што имаш можност да посредуваш во трансферирањето на наставните и други содржини
 - Затоа што имаш можност за комуникација и соработка на макро, микро ниво, за комуникација со детето, ученикот во наставата, вон наставните активности, со колегата, родителот, стручниот соработник, со членовите на потесната и поширока општествена заедница
 - Затоа што имаш можност да бидеш креатор и регулатор на многубројните социјални интеракции
 - Затоа што имаш можност да работиш на планот на социјалната и образовна инклузија
 - Затоа што и самиот се бориш за остварување на сопствените па и детските човековите права, можеш да поучуваш за нив, да ги насочуваш учениците кон почитување на сопствените права но истовремено и кон извршување на обврските;
 - Затоа што имаш можност да влијаеш на надминувањето на стереотипите и предрасудите кои постојат во одредена заедница и да ги насочиш да ја увидат, пронајдат убавината, вредноста на различноста;
 - Затоа што имаш можност за учество во промовирање на нови вредности;
 - Затоа што имаш можности за истражување и иновирање на сопствената работа, за која поседуваш доволно капацитети;
 - Затоа што имаш можност за активно вклучување и следење на сите промени во образованието, па и можност за учество во креирањето на образовната политика, да се направи влијание во заедницата, во обликување на иднината
 - Затоа што со љубовта кон детето и образованието кое се поседува може да се промени иднината.....

И многу други **затоа што**, кои ние денес на оваа но и на многу други трибини, на многу други конференции, симпозиуми, средби ќе ги откриваме.

Друго е прашањето каква е ситуацијата денес, со какви проблеми, предизвиците со кои се среќава учителот?

И тие, како и прашањето зошто да се биде учител, се бројни. Учителската работа не е ни малку лесна, едноставна, но напротив стресна, одговорна, сложена. Ќе набројам само некои од проблемите, предизвици со кои се соочува:

- Бројни образовни реформи на макро и микро ниво

- Развој на современи технологии, брзо застарување на знаења, мноштво на нови информации
- Промени во семејниот живот
- Промени во системот на вредности
- Потценување на вредноста на знаењето во нашето општество
- Непочитување и омаловажување на учителот од страна на родителите и децата
 - Негативен став кон учителот-ништо не работат, многу одмораат, преголеми плати..
 - Преоптовареност со административни барања
 - Несоодветни материјални услови за работа
 - Недостапно стручно усовршување и стручна поддршка во работата
 - Специфичности на денешните генерации на деца
 - Паралелно остварување на бројни улоги: родител, педагог психолог, дефектолог, советник, администратор, креатор, иноватор, мотиватор
 - Работа со ученици по индивидуализирани и прилагодени програми
 - Лоши меѓучовечки односи во колективот

Што, како и кој може да се вклучи во надминување на овие проблеми, предизвици, кои се перспективите на оваа професија?

Учителот никогаш не е сам. Во надминување на проблемите и совладување на предизвиците на својата професија не треба и не смее да биде оставен сам. Во училиштето е во заедница со учениците; Во училиштето е во заедница со колегите; со општествената средина).

Решението е во тимската работа и личната ангажираност на секој наставник. Неопходна е:

- Интензивна интеракција и соработка помеѓу сите засегнати страни БРО, Факултети за едукација на наставен кадар, практичари на планот на креирање на образовната политика:

- Зголемување на одговорноста и ангажираност на локалната заедница, пошироката општествена заедница за континуирана едукација на учителите:

- Неселективен, еднаков пристап до образовните можности за сите учители, без дискриминација по возраст, пол, политичка припадност, во сите организирани форми на неформално образование;

- Проширување на организираната мрежа на неформалното образование со акредитирани даватели на образовни услуги;

- Подобрување на квалитетот и квантитетот во образовниот процес (креирање на нови програми за едукација на наставен кадар согласно современите европски образовни трендови, поголема мобилност на наставниот кадар, соработка, размена на искуства на микро, макро план;...)

и низа други можности и решенија кои верувам ќе произлезат од презентираниите трудови на оваа трибина и ќе влезат во заклучоците од истата.

И за крај,

„Високо квалификуваниот учител е секогаш подготвен да учи, да се соочува со динамичната комплексност што е и клучот за создавање граѓани кои можат да управуваат со нивните животи, секогаш подготвен да се поврзе со другите околу него во постојано менување на светот ... Ние нема да имаме општество, без професијата учител, професија која подразбира учители кои поучуваат и кои учат“.

Мајк Фулан "(Fullan, M., 1993)